

sygn. akt XVII AmC 3998/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Sajur-Kordula

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Kanduła-Gładecka

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2012 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. C.

przeciwko (...)spółka jawna w L.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...)spółka jawna w L. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy „Regulamin sklepu internetowego” o treści:

„Podstawą przyjęcia reklamacji jest dowód zakupu towaru (paragon fiskalny lub faktura VAT)”

II. zasądza od (...)spółka jawna w L. na rzecz M. C. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nakazuje pobrać od (...)spółka jawna w L. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia M. C. była zwolniona z mocy prawa;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...)spółka jawna w L..

sygn. akt XVII AmC 3998/12

UZASADNIENIE

Powódka- M. C. w pozwie z dnia 9 maja 2012r., skierowanym przeciwko (...) spółka jawna w L. wniosła o uznanie za niedozwolone następującego postanowienia wzorca umowy:

„Podstawą przyjęcia reklamacji jest dowód zakupu towaru (paragon fiskalny lub faktura VAT)”.

Wniosła również o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powódka podniosła, że pozwana prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sklepu internetowego. Oferując swe usługi posługuje się wzorcem umownym, zawierającym m.in. kwestionowane postanowienie. Regulamin zamieszczony został na stronie internetowej pozwanej

W ocenie powoda wymienione powyżej postanowienie jest abuzywne, jako naruszające art. 385¹ § 1 k.c., i jest to postanowienie tożsame z tym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerem (...).

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o połączenie spraw o sygn. akt XVII AmC 3995/12, XVII AmC 3996/12 i XVII AmC 3997/12 i XVII AmC 3998/12 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia w wyroku łącznym. Wniosła o oddalenie powództwa w całości, na wypadek uwzględnienia powództwa wniosła o nieobciążanie pozwanej kosztami procesu. (odpowiedź na pozew k.14).

Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej prowadzi sklep internetowy (okoliczność bezsporna).

Pozwana posługiwała się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie: "Regulamin sklepu internetowego", umieszczonym na stronie internetowej pod adresem (...) zawierającym w pkt 1 § 3 zapis następującej treści: „Podstawą przyjęcia reklamacji jest dowód zakupu towaru (paragon fiskalny lub faktura VAT)”. (okoliczność bezsporna, regulamin k.5-6).

Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanej o połączenie wskazanych przez niego spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia w trybie art. 219 k.p.c. Sąd uznał bowiem, że połączenie spraw zgodnie z wnioskiem pozwanego w istocie nie przyczyni się do przyspieszenia postępowania. Sąd doszedł do przekonania, że oddzielne rozpoznanie wskazanych spraw nie naruszy zasady ekonomiki procesowej i nie będzie wywierać jakichkolwiek negatywnych skutków procesowych, czy też ekonomicznych dla stron procesu. Należy tylko nadmienić, że połączenie oddzielnych spraw w celu ich łącznego rozpoznania a także rozstrzygnięcia na podstawie art. 219 k.p.c., nie oznacza, że takie połączenie tworzy z tych spraw jedną nową sprawę. Połączenie - podyktowane względami technicznymi i ekonomią procesową - nie pozbawia połączonych spraw ich odrębności i nie zmienia faktu, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielnymi sprawami (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1967 roku, sygn. akt I CR 158/67).

Dokonując analizy treści zakwestionowanego przez powoda postanowienia umownego należało w pierwszym rzędzie podkreślić, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Niedozwolone postanowienia umowne to konstrukcja przewidziana w art. 385¹ – 385³ k.c., mająca na celu ochronę konsumenta przed niekorzystnymi postanowieniami umowy łączącej go z profesjonalistą. Należy podkreślić, że ocena kwestionowanych klauzul prowadzona jest w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego z określonym konsumentem, a jej przedmiotem jest badanie tylko tych klauzul wzorca, a nie praktyki i konsekwencji ich stosowania w umowach z konsumentami.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c., za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Rzeczą Sądu, który ocenia abuzyność postanowienia wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej jest weryfikacja „przyzwoitości” wzorca zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów. To z kolei rodzi powinność ustalenia jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta przy braku takiej klauzuli.

Jeśli konsument byłby, na podstawie ogólnych przepisów w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter abuzywny bez potrzeby odwoływania się do opartego na dobrych obyczajach w gospodarce rynkowej wzorca zachowań przedsiębiorców, zrekonstruowanego z założeniem, że to konsument ma być głównym beneficjentem rywalizacji między przedsiębiorcami. To stanowisko zaprezentował Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27 stycznia 2011 r. sygn. Akt. VI Aca 770/10, które tutaj Sąd podziela w całej rozciągłości.

W rozpatrywanej sprawie treść przedmiotowego wzorca umowy należy oceniać w kontekście ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. 2002 Nr 141 poz. 1176 ze zm.- Dalej ustawa), która to ustawa zapewnia ochronę konsumenta i uszczegóławia prawa i obowiązki we wzajemnej relacji pomiędzy nabywcą a sprzedawcą w zakresie sprzedaży rzeczy ruchomej. Termin reklamacja co prawda jest terminem przyjętym na potrzeby języka potocznego, bowiem w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy jeżeli towar konsumpcyjny jest niezgodny z umową, kupujący może żądać doprowadzenia go do stanu zgodnego z umową. Czyli ustawodawca posługuje się terminem niezgodności towaru z umową, co potocznie jest nazywane reklamacją. Uprawnienie to konsument może realizować jeżeli zawiadomi sprzedawcę przed upływem dwóch miesięcy, od stwierdzonej niezgodności (art. 9 ust.1 ustawy). Jedynym warunkiem realizacji żądania określonego w art. 8 ust. 1 ustawy doprowadzenia towaru do stanu zgodnego z umową jest wysłanie zawiadomienia przed upływem terminu. Realizacja uprawnienia nie jest uzależniona od przedłożenia paragonu bądź faktury VAT. Dokumenty te posiadają walor dowodu księgowego, potwierdzającego zdarzenie sprzedaży i przyjęcie określonej kwoty tytułem zapłaty. Dowody te służą przede wszystkim w celu ustalenia rzeczywistego obrotu sprzedawcy na potrzeby prawa podatkowego. Ale nie jest to jedyny środek dowodzenia na wypadek ustalenia istotnej okoliczności tj. faktu zakupu określonego towaru od określonego przedsiębiorcy. Konsument w procesie może dochodzić swojego uprawnienia przy zastosowaniu również innych środków dowodzenia o których mowa w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (przesłuchanie świadków, zeznania stron, dokumenty w postaci przelewów z rachunku bankowego konsumenta, księgi rachunkowe przedsiębiorcy).

Oczywiście posiadanie paragonu bądź faktury wystawionej przez sprzedawcę, stawia konsumenta w ewentualnym sporze, na pozycji korzystniejszej w dowodzeniu obowiązków leżących po stronie sprzedawcy w związku z nabyciem u niego towaru, ale nie wyłącza dochodzenia tego uprawnienia, jeżeli tych dokumentów określonych w kwestionowanym postanowieniu nie posiada. Konsument ma prawo realizować swoje uprawnienie w pierwszej kolejności przez pisemne wysłanie zawiadomienia o niezgodności towaru z umową, a kwestionowany zapis uzależnia ustosunkowanie się do tego żądania przez sprzedawcę pod warunkiem, że konsument przedłoży oczekiwane dokumenty. Co jednoznacznie sprowadza się do wniosku, że brak paragonu lub faktury eliminuje konsumenta z dochodzenia swych uprawnień na drodze przedsądowej, co jest znacznym dla niego utrudnieniem.

W tym zakresie kwestionowane postanowienie jest abuzywne, ponieważ zmusza konsumenta w celu realizacji swojego uprawnienia do przedkładania określonych dowodów aby przedsiębiorca ustosunkował się do jego żądania pomimo, że ustawodawca takiego obowiązku nie nałożył, tym samym gdyby przedmiotowego postanowienia we wzorcu nie było, konsument byłby w korzystniejszym dla siebie położeniu.

To stwierdzenie w świetle powołanego powyżej orzeczenia Sądu Apelacyjnego przesądza o abuzywności kwestionowanej klauzuli.

Mając powyższe na względzie Sąd uznał, że kwestionowana przez powoda klauzula o treści „Podstawą przyjęcia reklamacji jest dowód zakupu towaru (paragon fiskalny lub faktura VAT)” stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. bowiem kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność dobrego obyczaju wynika z braku zapewnienia minimalnej ochrony konsumentowi na poziomie przepisów prawa o charakterze ogólnym.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwaną w obrocie z konsumentami stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i zakazał jego stosowania na podstawie art. 479⁴² k.p.c.

Odnosząc się do podniesionego zarzutu przez pozwaną nadużycia prawa powoda tj. prawa do wytoczenia powództwa, w rozumieniu art. 5 k.c. Norma art. 5 ma charakter wyjątkowy i można ją stosować jedynie w sytuacji, gdy w inny sposób nie można zabezpieczyć interesu osoby zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego przez inną osobę (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17.9.1969, II CRN 310/69, OSNCP 6/70, poz.115). W tym miejscu należy odnieść się do zagadnienia rozszerzonej prawomocności wyroku w sprawie zakazania stosowania postanowień wzorca uznanego za niedozwolony.

Przytoczona przez pozwaną uchwała SN z dnia 19 grudnia 2003 r. sygn.akt. III CZP 95/03, odnosiła się do skutków rozszerzonej prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo od strony powodowej. W rozmiennieniu tej uchwały, ponownie wytoczone powództwo przez osobę niebiorącą udziału w poprzednim postępowaniu, przeciwko temu samemu przedsiębiorcy, stosującemu ten sam wzorzec z tym samym postanowieniem uznanym prawomocnym wyrokiem jako niedozwolony i wpisanym do rejestru, podlega odrzuceniu. Natomiast w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 października III CZP 80/08, sąd wyraził pogląd, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo u uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w zw. z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda – w tym także organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów- przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Uznanie bowiem, że rozszerzona prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącza od strony pozwanej – wobec powagi rzeczy osądzonej – możliwość wytoczenia powództwa przeciw innemu przedsiębiorcy stosującemu takie samo lub podobne postanowienie, stanowi ograniczenie prawa do obrony i wysłuchania, a tym samym realizacji prawa do sądu (art. 45 Konstytucji) temu innemu przedsiębiorcy. Sąd dokonując kontroli wzorca odnosi się bowiem do konkretnego postanowienia konkretnego wzorca, uwzględniając przy tym pozostałe postanowienia tego wzorca (art. 385² i 385³ k.c.). Wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy zatem postanowienia określonego wzorca, a nie postanowienia w ogóle. W świetle tej argumentacji pozwany miał zapewnioną możliwość obrony swych praw i mógł ją realizować w postępowaniu cywilnym przed tut. Sądem, tym samym powód nie nadużył swego prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Sąd uznał jednocześnie, że w okolicznościach niniejszej sprawy brak było także jakichkolwiek podstaw do uznania zastosowania art. 102 k.p.c. Odstąpienie od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, może Sąd zastosować gdy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony. Ocena Sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c. ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy, i w zasadzie nie podlega kontroli instancyjnej. Sąd stoi na stanowisku zbieżnym ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który w postanowieniu z dnia 22 września 2009 roku w sprawie o sygn. akt VI ACz 1237/09 stwierdził, iż samo stosowanie przez stronę pozwaną klauzul niedozwolonych, których dotyczy przedmiotowe postępowanie, stanowiło podstawę do wytoczenia powództwa. W sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone można bowiem wystąpić z takim żądaniem nawet w przypadku zaniechania przez przedsiębiorcę stosowania kwestionowanego wzorca, jeżeli nie upłynęło sześć miesięcy od tego zaniechania (art. 479³⁹ k.p.c.), a ponadto należy zwrócić uwagę, iż zgodnie z dyspozycją art. 479⁴¹ k.p.c., uznanie żądania pozwu nie może stanowić wyłącznej podstawy do uwzględnienia powództwa, nie można też w tego rodzaju sprawie zawrzeć ugody. Co więcej, odmiennosc tego postępowania przejawia się w tym, że nawet mimo niestosowania już w obrocie niedozwolonego postanowienia, powództwo jest wciąż dopuszczalne, jeśli od zaniechania stosowania nie minęło sześć miesięcy (art. 479³⁹ i art. 479⁴⁰ k.p.c.). Skoro zatem pozwana stosowała w obrocie z konsumentami wzorzec umowy zawierający zakwestionowane postanowienie, to powód był uprawniony do

wytoczenia przeciwko niej powództwo o uznanie tego postanowienia za niedozwolone i zakazania wykorzystywania go w obrocie z konsumentami.

Zgodnie z treścią przepisu art.26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz 96 ust.1 pkt 3 i art. 96 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167 poz. 1398) rozstrzygnięto odnośnie wysokości opłaty sądowej i obciążeniu pozwanego obowiązkiem jej uiszczenia.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na mocy art.98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz.1349 ze zm.).

Publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art.479⁴⁴ k.p.c.

SSO Magdalena Sajur- Kordula